

Autoru tiesiskā aizsardzība digitālajā vidē

Mg. iur. Liene Vindele

*Rīgas Stradiņa universitāte, Doktorantūras nodaļa,
Juridisko zinātņu programma, Latvija
vindele.liene@gmail.com*

Kopsavilkums

Attīstot digitālās tehnoloģijas, tika radītas jaunas iespējas dalīties ar dažādu tautu kultūras mantojumu un zinātnisko jaunradi. Šis process turpinās, ļaujot sabiedrībai arvien vairāk izmantot intelektuālo īpašumu, taču tā autori bieži vien nesaņem samaksu par savu veikumu, jo citiem ir vilinoši intelektuālo īpašumu lietot bez maksas, turklāt to var izdarīt ērti un vienkārši.

Digitālās vides pārmaiņu dēļ aktuālāki kļuvuši arī autortiesību jautājumi, tāpēc vairāk uzmanības jāpievērš tiesiskā regulējuma trūkumiem, kas konstatēti ne tikai Latvijā, bet arī visā pasaulē. 2015. gada maijā Eiropas Savienībā tika apstiprināta Digitālā vienotā tirgus stratēģija, kuras mērķis ir rast risinājumus, kā samazināt atšķirības valstu autortiesību aizsardzības kārtībā un lietotājiem nodrošināt plašāku tiešsaistes piekļuvi darbiem.

Šajā pētījumā ir analizēta autoru darbu tiesiskā aizsardzība digitālajā vidē un ar to saistītās problēmas, kā arī meklēti risinājumi, lai tiesiskais regulējums kļūtu efektīvāks, mazinātu nelegālā satura izmantošanu un atturētu sabiedrību no autortiesību pārkāpumiem digitālajā vidē.

Veicot šo pētījumu, galvenokārt tika lietota dokumentu analīzes metode – tiesiskā regulējuma analīzei tika izmantoti starptautiskie un nacionālie tiesību akti, kā arī Eiropas Savienības Tiesas spriedumi par autortiesību pārkāpumiem digitālajā vidē. Darbā ir aplūkoti arī autortiesību jautājumu pētnieku – Biznesa augstskolas “Turība” profesores Ingridas Veikšas, Eiropas Komisijas par digitālās ekonomikas un sabiedrības jautājumiem atbildīgā komisāra Gintera H. Etingera un Latvijas Republikas Augstākās tiesas zinātniski analītiskā padomnieka Riharda Gulbja – viedokļi.

Atslēgvārdi: autortiesības, digitālā vide, internets, pārkāpumi.

levads

Autortiesības ir daļa no intelektuālā īpašuma tiesībām, kuru darbības galvenā būtība ir vairot jaunradi un aizsargāt autora īpašumtiesības. Attīstoties tehnoloģijām, mainās arī ar autortiesībām aizsargātu darbu radīšanas un izmantošanas iespējas, tāpēc rodas nepieciešamība pēc jauniem risinājumiem tiesību aizsardzībai. Šobrīd visā pasaulē ir aktuāla autortiesību tiesiskā aizsardzība digitālajā vidē. Arī Latvijā notiek tiesiskās aizsardzības uzlabošana.

Eiropas Komisijas par digitālās ekonomikas un sabiedrības jautājumiem atbildīgais komisārs Ginters H. Etingers norāda, ka “mūsu ekonomika un sabiedrība pievēršas digitalizācijai. Nākotnes labklājība lielā mērā būs atkarīga no tā, cik labi mēs tiksīm galā ar šo pāreju. Mums ir jāsaprotas mūsdienīgai sabiedrībai un būs jāiesniedz priekšlikumi, lai līdzsvarotu patērētāju un rūpniecības intereses” [17].

Intelektuālajam īpašumam piemīt neierobežota, globāla mobilitāte, kas ļauj to viegli pārvietot un ērti nogādāt jebkurā pasaules vietā. Tomēr tā aizsardzībai piemīt arī teritoriāls raksturs. Tādēļ ļoti būtiska ir starptautisko līgumu un konvenciju loma, lai autoru interešu nodrošināšana būtu vienlaikus aizsargāta daudzās valstīs. Pamatojoties uz šiem starptautiskajiem dokumentiem, vienā valstī atbilstīgi tās likumiem radītām autortiesībām jādarbojas un jābūt aizsargātām citā valstī saskaņā ar tās likumiem [19].

Latvijas Republikas Satversmes 113. pantā ir nostiprināta autortiesību aizsardzība: “Valsts atzīst zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību, kā arī aizsargā autortiesības un patenttiesības.” [4] Tomēr autortiesību aizsardzība, it īpaši digitālajā vidē, ir Latvijā viens no aktuālākajiem jautājumiem.

Latvijas pētījumu centra SKDS 2016. gadā veiktajā aptaujā 46 % intervēto atzina, ka audio un video ierakstu, kā arī datorprogrammu pirātisms ir attaisnojams, turklāt 28 % respondentu šim apgalvojumam piekrita daļēji, bet 18 % – pilnīgi [21]. Savukārt Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs 2017. gada 23. martā publicēja pētījuma “Eiropas pilsoņi un intelektuālais īpašums – uztvere, informētība un rīcība” rezultātus [18]. Šajā aptaujā 67 % respondentu intelektuālo īpašumu pielīdzināja ekonomiskās stabilitātes saglabāšanai. Tomēr puse aptaujāto uzskatīja, ka intelektuālā īpašuma stingra aizsardzība var ierobežot inovācijas, un vairāk nekā puse atzina, ka intelektuālā īpašuma principi nav pielāgoti internetam.

Lai gan sabiedrības attieksmē pret autortiesībām kopumā ir vērojama pozitīva tendence, tomēr redzams, ka autortiesību tiesiskais regulējums nav pielāgots digitālajam laikmetam. Tāpēc tiek radīti sabiedrības ierasto darbību ierobežojumi, piemēram, nepārtrauktās hipersaišu straumēšanas sociālajā vietnēs ierobežojumi. Šobrīd ir brīvi pieejamas tīmekļa vietnes, kurās var noskatīties dažādus audiovizuālus darbus. Rodas jautājums, vai šāda darbība ir legāla vai, tieši pretēji – nelegāla? Tāpat arī arvien vairāk neskaidrību rodas par digitālajā vidē pieejamā satura tiesiskumu. Kā atšķirt legālu saturu no nelegāla?

Autortiesību tiesiskā regulējuma attīstība

Par autortiesībām kā tiesību normu var runāt, sākot ar 1710. gada Annas statūtiem Lielbritānijā [10], kas grāmatu izdevējiem piešķīra monopola tiesības uz grāmatu izdošanu un citas ekskluzīvas tiesības. Annas statūtu mērķis bija novērst grāmatu iespiešanu un izplatīšanu bez autoru piekrišanas.

Mūsdienās autortiesību regulējums iekļauts starptautiskās konvencijās, Eiropas Savienībā tās regulē direktīvas, un katra valsts tās iekļāvusi nacionālajos tiesību aktos. Bernes konvencijā par literatūras un mākslas darbu aizsardzību [3] (turpmāk – Bernes konvencija) noteikts, ka valstīm ir pienākums aizsargāt literatūras un mākslas darbus neatkarīgi no to izpaušmes veida un formas, piemēram, grāmatas, brošūras, lekcijas, runas, dramatiskos un muzikāli dramatiskos darbus, horeogrāfiskos darbus un pantomīmas, muzikālās kompozīcijas ar tekstu vai bez tā, glezniecības, arhitektūras, tēlniecības, grafikas un litogrāfijas darbus, fotogrāfiskos darbus, kuriem pielīdzināmi darbi, kas izpildīti fotogrāfijai analogiskā veidā, un lietišķās mākslas darbus.

Savukārt Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), 1948. gadā pieņemot Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju [2], noteica tiesības, kas tika uzskatītas par cilvēkam būtiski svarīgām, un šajā dokumentā tika ietvertas arī autortiesības. Deklarācijas 27. panta 2. apakšpunktā teikts: “Katram cilvēkam ir tiesības uz morālo un materiālo interešu aizsardzību, kas saistītas ar zinātniskajiem, literārajiem vai mākslas darbiem, kuru autors viņš ir.”

Autortiesības ir kļuvušas par pamattiesībām, kuru nodrošināšana un veicināšana ir visu pasaules valstu pienākums. Tömēr valstu autortiesību aizsardzības normu interpretācija, kā arī tiesību piemērošana ievērojami atšķiras. Piemēram, atšķirībā no Eiropas valstu autortiesību sistēmā ietvertajiem “izņēmumiem un ierobežojumiem” Amerikas Savienotajās Valstīs pastāv taisnīgas izmantošanas prakse (*fair use*).

Attīstot digitālo vidi un sniedzot pārrobežu tiesišaistes pakalpojumus, parādījās un kļuva aktuāli vairāki autortiesību un to piemērošanas prakses trūkumi, kuru novēršana ir ļoti svarīga, lai Eiropas Savienībā izveidotu uz zināšanām balstītu ekonomiku un vienotu digitālo tirgu. Reaģējot uz straujo interneta un tehnikas progresu, kā arī nolūkā uzlabot autortiesību un blakustiesību aizsardzību digitālajā vidē, tika domāts arī par to, lai sabiedrībai tiktu saglabāta un uzlabota šo darbu pieejamība. Līgumu izstrādātāji sākotnēji nebija vienprātīgi par to, kurām tiesībām pakārtot autoram piekritīgās izņēmuma tiesības savu darbu izmantošanai internetā – daži bija par reproducēšanas un izplatīšanas tiesībām, citiem piemērotākas šķita raidīšanas tiesības. Galu galā tika panākta vienošanās par jaunu tiesību definēšanu, autoram garantējot viņa darbu digitālās izplatīšanas kontroli. Vienlaikus tika atzīts, ka šīs tiesības viņam ir piekritīgas arī gadījumā, ja darbs tiek ievietots internetā [23].

Mūsdienās visā pasaulē ir aktuāla intelektuālā īpašuma tiesiskā aizsardzība, arī Latvijā tiek uzlabota intelektuālā īpašuma tiesiskā aizsardzība. Ministru kabinets ir apstiprinājis intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas

pamatnostādnes 2015.–2020. gadam, nosakot šajā periodā Latvijas valdības politikas pamatprincipus, mērķus un rīcības virzienus intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībā un nodrošināšanā:

- attīstību – jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādes un ražošanas attīstības iespējas;
- sadarbību – valsts institūciju un privāto institūciju savstarpēju sadarbošanos, sadarbību starp pētniekiem un uzņēmējiem;
- izpratni – informētību intelektuālā īpašuma tiesību jomā, tostarp informētību par intelektuālā īpašuma tiesību lietojumu savu tiesību aizsardzībā [5].

Kas ir autortiesību pārkāpums? Autortiesību likuma 68. pantā [2] noteikts, ka par autortiesību un blakustiesību pārkāpumu uzskatāma darbība, ar kuru aizskartas autortiesību un blakustiesību subjekta personiskās vai mantiskās tiesības, tostarp autortiesību un blakustiesību objektu fiksācija, to publicēšana, publiskošana, reproducēšana un izplatīšana jebkādā veidā bez autortiesību un blakustiesību subjekta piekrišanas.

Pienākums saņemt autortiesību subjekta atļauju darba izmantošanai attiecas uz visiem darba izmantotājiem. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta civiltiesiskā, administratīvā un arī krimināltiesiskā atbildība. Tomēr Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 18. aprīļa lēmumā lietā SKK-213/06 [15] norādīts, ka autortiesību likumā reglamentētās formas neievērošana par to, kā jāsaņem atļauja autora darbu izmantošanai, nevar būt kā vienīgais kritērijs personas kriminālatbildībai par autortiesību pārkāpumu. Tiesa arī atzina, ka svarīgi ir noskaidrot noziedzīgā nodarījuma subjektīvo pusi.

Atbilstošas prasības definētas arī starptautiskajos tiesību aktos par autortiesību krimināltiesisko aizsardzību. Pasaules Tirdzniecības organizācijas līguma par intelektuālā īpašuma aspektiem, kas saistīti ar tirdzniecību (TRIPS) [6], 61. pantā paredzēts, ka kriminālatbildībai jābūt obligātai, ja darbība aptver trīs elementus: autortiesību pārkāpumu, pārkāpējs apzinājies savas darbības raksturu, un darbība veikta komerciālu mērķu sasniegšanai. Starp materiāla labuma gūšanu un nelikumīgu autortiesību objekta izmantošanu jābūt tiešai saiknei. Vainīgajai personai jāgūst materiāls labums tieši ar šo objektu izmantošanu paredzētajam nolūkam [15].

Autortiesību pārkāpumi digitālajā vidē

Digitālās vides attīstība ir mainījusi pasauli, skatot visas valstis, tāpēc svarīgi ir domāt par tiesisko regulējumu, kas intelektuālā īpašuma autorus spētu aizsargāt ne tikai ar nacionālajām tiesību normām, bet arī starptautiski. Modernās tehnoloģijas ļauj piekļūt intelektuālajam īpašumam daudzās valstīs, apejot teritoriālos ierobežojumus, tāpēc, no tiesību aizsardzības viedokļa raugoties, autoru darbi kļūst arvien apdraudētāki. Hipersaites ir kļuvušas par vienu no aktīvāk izmantotajiem komunikācijas veidiem, tomēr šo darbību tiesiskuma aspekts ne vienmēr ir skaidrs.

Profesore Ingrīda Veikša norāda:

“Hipersaites ir kļuvušas par galveno tehnoloģiju, ar kuras palīdzību internets funkcionē šodien, hipersaites regulāri tiek izmantotas internetā, tai skaitā jaunajos tiešsaistes pakalpojumos. Interneta attīstības gaitā datu saistīšana ir kļuvusi par būtisku komunikācijas formu, kas plaši tiek izmantota sociālajās platformās un jaunajos komunikāciju tīklos (no *Facebook* līdz *Twitter*). Tiesību normās trūkst skaidras norādes par šo jautājumu, nacionālie tiesneši un likumdevēji ir snieguši pretrunīgas atbildes uz jautājumu par to, vai interneta pakalpojumu sniedzēji un lietotāji var vai nevar brīvi lietot saistīšanas darbības internetā. Tāpēc ir nepieciešama precīza atbilde, lai pārliecinātos, ka tiešsaistes pakalpojumi tiek likumīgi piedāvāti internetā un ka timekļa lietotāji var baudīt vārda brīvību, ko internets vienmēr ir tiem nodrošinājis. Saiknes izveidošanas likumība būtu jāvērtē, ņemot vērā apstākli, vai šāda saikne var paplašināt potenciālo darba saņēmēju loku, padarot to pieejamu plašākam lietotāju skaitam, nekā tiesību subjekta paredzētais.” [26]

Eiropas Savienības Tiesa, izskatot lietu Nr. C-160/15 *GS Media BV* pret *Sanoma Media Netherlands BV*, *Playboy Enterprises International Inc.*, *Britt Geertruida Dekker* [12] par hipersaišu izvietošanu, kas dod piekļuvi aizsargātiem darbiem, kuri padarīti pieejami citā interneta vietnē bez īpašnieka atļaujas, norādīja, ka jānovērtē, vai bijusi “izziņošana” sabiedrībai, proti, vai interneta vietnē ir ievietota hipersaite uz aizsargātiem darbiem, kuri citā interneta vietnē ir brīvi pieejami bez autortiesību īpašnieka atļaujas. Ņemot vērā, ka hipersaite un interneta vietne, uz kuru tā aizved, dod piekļuvi aizsargātam darbam vienā un tajā pašā tehniskajā veidā, proti, internetā, šādai saitei jābūt adresētai jaunai sabiedrībai (t. i., pie informācijas (autordarba) piekļūst cita – jauna – sabiedrības daļa, kura pati bez pārkāpēja palīdzības nevarētu to izdarīt). Ja tā nav, it īpaši tāpēc, ka darbs jau ir brīvi pieejams visiem lietotājiem citā interneta vietnē ar autortiesību īpašnieku atļauju, tad šo darbību nevar kvalificēt par “izziņošanu” sabiedrībai. Tiklīdz un tā kā šis darbs ir brīvi pieejams interneta vietnē, kurai ļauj piekļūt hipersaite, jāuzskata, ka šī darba autortiesību īpašnieki ir atļāvuši šādu “izziņošanu” un visus interneta lietotājus tie ir uzskatījuši par sabiedrību.

Būtiska ir šāda tiesas norāde: ja hipersaiti uz citā interneta vietnē brīvi pieejamu darbu ielikusi persona, kuras rīcības mērķis nebija peļņas gūšana, jāņem vērā, ka šī persona nezina un nevarēja zināt, ka šis darbs ir ticis publicēts internetā bez autortiesību īpašnieka atļaujas. Proti, šī persona, nododot darbu sabiedrības rīcībā un pārējiem interneta lietotājiem piedāvājot tam tiešu piekļuvi, parasti nerīkojas, pilnībā apzinoties savas rīcības sekas, kas rodas, sniedzot klientiem piekļuvi darbam, kas internetā ievietots prettiesiski. Jāatceras, ka šis darbs jau bija pieejams interneta vietnē, kurai bez ierobežojumiem var piekļūt ar hipersaites palīdzību, un visi interneta lietotāji jau varēja ar to iepazīties arī bez šīs iejaukšanās. Līdzīgi ir gadījumā, ja saite ļauj interneta vietnes, kurā ir šī saite, lietotājiem apiet ierobežojumus, kas ir vietnē, kurā atrodas aizsargātais darbs, lai publisku piekļuvi dotu tikai abonentiem. Šādas saites ievietošana ir apzināta iejaukšanās, bez kuras minētie lietotāji nevarētu tikt pie izplatītajiem darbiem [12].

Ja hipersaite tiek izvietota, lai gūtu peļņu, tiek sagaidīts, ka saites izvietotājs jau ir veicis nepieciešamās pārbaudes un pārliecinājies, ka attiecīgais darbs vietnē, uz kuru ved šī hipersaite, nav publicēts prettiesiski, un var uzskatīt, ka hipersaite izvietota, apzinoties, ka darbs tiek aizsargāts un ka autortiesību īpašnieks droši vien nav atļāvis to publicēt internetā. Šādos apstākļos, ciktāl šis pieņēmums netiek atspēkots, hipersaites uz internetā prettiesiski publicētu darbu ievietošana ir “izziņošana” sabiedrībai [12].

Ģenerālvokāts Melhior Vatelē norāda, ka, nodrošinot lielāku juridisko noteiktību un intelektuālā īpašuma labāku aizsardzību, autortiesību un blakustiesību saskaņots tiesiskais regulējums veicinās būtisku ieguldījumu jaunradē un jauninājumos, tostarp tīklu infrastruktūrā, kas savukārt veicinās Eiropas rūpniecības izaugsmi un konkurētspējas palielināšanos gan satura un informācijas tehnoloģijas jomā, gan arī daudzās ražošanas nozarēs un kultūrā vispār. Attīstot tehnoloģijas, jaunrades, ražošanas un izmantošanas iespējas ir palielinājušās un kļuvušas daudzveidīgākas. Kaut arī nav vajadzīgas jaunas intelektuālā īpašuma aizsardzības koncepcijas, būtu jāpielāgo un jāpapildina esošie tiesību akti par autortiesībām un blakustiesībām, lai tie atbilstu ekonomiskajam stāvoklim, piemēram, jauniem izmantošanas veidiem [14].

Autortiesību skeptiķi uzskata, ka mūsdienu cīņa ar interneta pirātismu atgādina notikumus senās pasakās – bruņinieki, cīnoties ar daudzgalvainiem pūķiem, panāca to, ka pūķim vienas nocirstās galvas vietā izauga vairākas citas. Un tomēr sabiedrībai nepieciešams noteikt darbības ierobežojumus, lai negrautu autortiesību aizsardzības sistēmu. Svarīgi ir radīt vidi, kurā sabiedrība autora darbam var piekļūt vieglāk un legāli, nevis nelegāli. Digitālais laikmets gan nojauc robežas starp valstīm, taču tās netiek nojauktas tiesiskajā jomā. Autortiesību aizsardzība paliek katras valsts ziņā, bet tiesību interpretācijas atšķirības praksē rada tiesiskus pārkāpumus. Tāpēc autortiesību aizsardzībā var izvirzīt šādus galvenos principus:

- nacionālās piederības principu – digitālajā vidē, kur nav robežu informācijas piekļuvei, tās izplatītājs var viegli izvēlēties informācijas glabāšanas valsti, šādā veidā izvairoties no tiesiskās atbildības par pārkāpumiem;
- pārkāpuma valsts (vietas) principu – nosakot, ka pārkāpuma vieta ir tā, kur šī informācija būs pieejama. Ja informācija, kura ir legāla valstī, kurā atrodas serveris, būs pieejama valstī, kur tā būs prettiesiska, varēs konstatēt, ka ir pārkāptas šīs valsts tiesiskās normas;
- valsts piederības princips – atbilstīgi tās valsts tiesību normām, kurā izvietots domēns, tiks analizēta atbildība par izdarīto pārkāpumu.

Kādēļ nepieciešama autortiesību aizsardzība? ASV korporācijas *Apple Inc.* dibinātājs Stīvs Džobss uzskata:

“Jau pašā sākumā, strādājot *Apple*, es atskārtu, ka mēs plaukstum un zeļam, radot intelektuālo īpašumu. Ja cilvēki kopētu un zagtu mūsu programmatūru, mēs bankrotētu. Ja mēs nebūtu pasargāti, mums nerastos motivācija izgatavot jaunu programmatūru vai produktu dizainu. Ja intelektuālā īpašuma aizsardzība izzudīs, tad arī uzņēmumi, kas rada šo īpašumu, vai nu izzudīs, vai arī nekad netiks dibināti. Taču pastāv kāds vienkāršs iemesls: zagti nav labi. Zagšana nodara kaitējumu citiem cilvēkiem. Un tā kaitē arī mūsu personībām.” [16]

Lai gan sabiedrība saprot, ka zagti nav labi, tomēr autortiesību jautājumos nez kāpēc sabiedrībā valda tieši pretēja attieksme. Pastāv vairāki uzskati, kāpēc autortiesību tiesiskā aizsardzība ir nepietiekama: vieni argumentē, ka sabiedrībā nav pilnīgas izpratnes par intelektuālā īpašuma jautājumiem, citi uzskata, ka problēma slēpjas taisnīgā atbildībā par izmantoto darbu. Varbūt vainojama tiesiskā regulējuma nepietiekamība vai, tieši pretēji – pārāk bargie priekšnosacījumi, lai iegūtu un izmantotu autora darbus? Autortiesību būtība ir šāda: katram autoram ir tiesības saņemt atalgojumu par radīto darbu, taču arī sabiedrībai ir tiesības tam piekļūt un baudīt kultūras un zinātnes sasniegumus.

Pētījuma rezultāti parāda, kā Eiropas Savienības valstu pilsoņi uztver intelektuālo īpašumu, kāda ir viņu informētība par šo jautājumu un kāda ir rīcība. Svarīgi ir rast veidu, lai ikviens sabiedrības loceklis var pārliecināties, vai piedāvātais produkts ir legāls vai nelegāls. Diemžēl bieži vien nevar saskatīt atšķirības starp legāla un nelegāla satura piedāvājumiem.

Latvijas Kultūras ministrija sadarbībā ar Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroju (EUIPO) ir izveidojusi interneta vietni “Ņem droši!”, kurā piedāvā legālu saturu – televīzijas pārraides, filmas un radio raidījumus. Iespējams, ka jādodomā par vienotas autoru darbu datubāzes izveidošanu. Piemēram, varētu radīt audiovizuālu darbu informācijas datubāzi, kurā būtu informācija par autoriem, autortiesību īpašniekiem, aizsardzības termiņiem un kā legāli iegādāties licenci autora darba izmantošanai. Lai gan Bernes konvencijā paredzēts, ka autoru darbus nav nepieciešams reģistrēt kā, piemēram, patentus, tomēr patlaban autortiesību sistēmu var salīdzināt ar lielceļu bez ceļazīmēm. Protams, ir pieņemti noteikumi, dažādas direktīvas, Ministru kabineta dokumenti, bet digitalizācijas laikmetā patērētājs ikdienā izvēlēsies vieglāko ceļu, lai iegūtu sev vajadzīgo autora darbu, diemžēl izmantojot pirātisku ceļu. Tāpēc autortiesību sistēma jārada tāda, lai tās izmantotājiem tā būtu ērti pieejama un saprotama. Veidi un formas, kā patērētājs lieto autoru darbus, laika gaitā ir būtiski mainījušies, un tagad ir nepieciešami jauni risinājumi.

Eiropas Komisija ir noteikusi, ka autortiesībām jākļūst mūsdienīgākām un eiropeiskākām, lai samazinātu atšķirības starp valstu autortiesību sistēmām un nodrošinātu plašāku tiešsaistes piekļuvi darbiem visā Eiropas Savienībā, īstenojot arī turpmākas saskaņošanas pasākumus. Mērķis ir uzlabot iedzīvotāju piekļuvi kultūrai, tādējādi veicinot kultūras daudzveidību, un vienlaikus pavērt jaunas iespējas autoriem un saturam [17].

Tehnoloģiskais progress veicina izmaiņas, kas saistītas ar autortiesībām aizsargāta satura izplatīšanu un izmantošanu. Ir nepieciešams piemērot tādas autortiesību normas, kurās tiek ņemtas vērā šīs izmaiņas, turklāt analogajai videi paredzētais regulējums iespēju robežās jāpiemēro digitālajai videi. Lai gan tiesiskajās normās tika iekļautas tiesības, kas padarīja darbu pieejamu, lai regulētu ar autortiesībām aizsargātu darbu izmantošanu digitālajā vidē, šo tiesību saturs un īstenošanas vietas lokalizācija (piemēram, vai tā ir valsts, kur darbs ir augšupielādēts, vai augšupielādes veicēja domicila valsts, vai valsts, kurā darbs ir pieejams vai kuras iedzīvotājiem paredzēts) sagādā grūtības gan teorētiski, gan praktiski [20].

Ģenerālvokāts Pedro Krusa Viljanons Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk arī – EST) lietā Nr. C-314/12 *UPC Telekabel Wien GmbH pret Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH* [11] secinājumos norāda, ka nav daudz izgudrojumu, kas mūsu paradumus un mediju izmantošanas veidu mainījuši tik ļoti kā internets. Mums ierastais informācijas tīkls nav pat 30 gadu vecs, bet saziņu un informācijas apmaiņu tas padara iespējamu visā pasaulē. Tomēr jaunās tehnoloģijas paver iespēju to izmantot ļaunprātīgos nolūkos. Tas īpaši attiecas uz autortiesību pārkāpumiem internetā. Tiesību īpašnieki iebilst pret vietnēm, kurās tiek pārkāptas autortiesības. Tomēr interneta pakalpojumu piegādātāji bieži vien atrodas ārzemēs (ārpus Eiropas Savienības) vai slēpj savu identitāti. Tiesību īpašnieki savu mērķi mēģina sasniegt, gan prasot noteikt pagaidu pasākumus pret interneta pakalpojumu piegādātājiem, gan bloķēt piedāvājumus, kuru sniedzēji pārkāpj tiesības.

Lietā *UPC Telekabel Wien GmbH pret Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH Oberster Gerichtshof* (Austrija) divas filmu sabiedrības konstatēja, ka interneta vietnē bez to piekrišanas tiek piedāvāts lejupielādēt vai skatīties tiešsaistē filmas. *Handelsgericht Wien* (Austrija) aizliedza *UPC Telekabel* ļaut saviem klientiem interneta piekļuvi vietnei. Tas izraisīja strīda situāciju, un šo aizliegumu vajadzēja īstenot, bloķējot vietnes aktuālo domēna vārdu un IP adresi, kā arī jebkuru citu IP adresi, kuru šī sabiedrība varēja zināt [11].

Šajā gadījumā tiesa norādīja, ka par starpnieku jāuzskata persona, kas interneta vietnē bez tiesību subjekta piekrišanas sabiedrības rīcībā nodod aizsargātus objektus, un ka interneta pakalpojuma piegādātāja veiktajiem pasākumiem jābūt mērķtiecīgiem, tiem jāizbeidz trešās personas autortiesību vai blakustiesību pārkāpumi, vienlaikus neskarot tos interneta lietotājus, kas izmanto pakalpojumus, lai likumīgi piekļūtu informācijai. Pretējā gadījumā interneta pakalpojuma piegādātāja iejaukšanās lietotāju informācijas brīvībā būtu nepamatota [11].

Izvērtējot šo tiesas nolēmumu, var secināt, ka gadījumā, ja valsts par nelegāla satura izplatīšanu prasītu atbildību no interneta pieslēguma nodrošinātāja vai liktu tam filtrēt pārraidītos datus un bloķētu nelegālu datu pārraidi, protams, šāda prasība varētu būt nesamērīga un prasītu papildu resursus. Tomēr problēmu risināšanai jānosaka interneta pieslēguma nodrošinātāja līdzdalība. Piemēram, ja autortiesību īpašnieks vērsas pie interneta pieslēguma nodrošinātāja konstatēta autortiesību pārkāpuma dēļ un tiek ignorēts, šādā gadījumā jāiestājas tā atbildībai.

Autortiesību likuma 69. panta 7. punktā [2] noteikts, ka autortiesību un blakustiesību subjekti, kolektīvā pārvaldījuma organizācijas un citi autortiesību un blakustiesību subjektu pārstāvji ir tiesīgi prasīt, lai starpnieki, kuru sniegtie pakalpojumi tiek izmantoti nolūkā pārkāpt autortiesību vai blakustiesību subjektu tiesības vai kuri padara iespējamu šādu pārkāpumu, veic attiecīgus pasākumus, lai pārtrauktu izmantotāju iespējas izdarīt šādus pārkāpumus. Ja starpnieks neveic attiecīgus pasākumus, autortiesību vai blakustiesību subjektam vai tā pārstāvim ir tiesības vērsties pret starpnieku.

Priekšlikumā, kas izstrādāts Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvas par autoritēsībām vienotajā tirgū 13. pantam, iekļauts, ka informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēji, kas lielā apjomā glabā savu lietotāju augšupielādētus darbus vai citus tiesību objektus, sadarbībā ar tiesību īpašniekiem veic pasākumus, kuri nodrošina, ka funkcionē ar tiesību īpašniekiem noslēgtie nolīgumi par viņu darbu vai citu tiesību objektu izmantošanu vai pakalpojumos nav pieejami darbi vai citi tiesību objekti, ko sadarbībā ar pakalpojumu sniedzējiem identificējuši tiesību īpašnieki. Šie pasākumi, piemēram, rezultatīvu satura atpazīšanas tehnoloģiju izmantošana, ir lietderīgi un samērīgi. Pakalpojumu sniedzēji tiesību īpašniekus nodrošina ar atbilstīgu informāciju par minēto pasākumu ieviešanu un darbību, kā arī attiecīgā gadījumā atbilstīgi ziņo par darbu un citu tiesību objektu atpazīšanu un izmantošanu [24].

Direktīvā iekļautā norma jau saņēmusi asu kritiku, ka Eiropas Komisija cenšoties atbildību par saturu, kas aizsargāts ar autortiesībām, deleģēt interneta uzņēmumiem, kuru tīmekļu vietnēs lietotāji augšupielādē videoklipus, piemēram, *YouTube* un *Facebook*, t. i., lai tie aktīvi pārbaudītu ar autortiesībām aizsargāto materiālu, nevis tikai reaģētu uz tiesību īpašnieku pieprasījumiem. Eiropas Parlamenta deputāte Jūlija Reda uzskata, ka, pieņemot direktīvas 13. pantu, tiks ierobežota vārda brīvība. Programmatūra nevarēs noteikt, vai autordarbs tiek lietots legāli, piemēram, vai tas domāts kā parodija, kas tiek pieļauts kā autortiesību izņēmums. Filtri arī bieži vien darbojas nepareizi. Savukārt, ja identifikācija izrādīsies kļūdaina, tiks uzskatīts, ka noticis pārkāpums, proti, faktiski interneta uzņēmumus uzskatīs par “vainīgiem līdz brīdim, kad tie būs pierādījuši nevainību”. Turklāt šī prasība radīs milzīgu slogu interneta kompānijām un kavēs investīcijas lietotāju radītajos satura veidošanas procesos [24].

Tomēr svarīgi atzīmēt, ka tiesību īpašnieks nedrīkst būt neaizsargāts pret vietnēm, kurās tiek pārkāptas viņa tiesības, tādēļ jādomā par tiesisko regulējumu, kas ļautu laikus reaģēt uz tiesiskiem pārkāpumiem interneta vietnēs.

2018. gada februāra beigās Valsts policija pārtrauca divu Latvijā populāru tīmekļa vietņu darbību, kurās, pārkāpjot autortiesības, tika nelegāli retranslētas filmas. Šo tīmekļa vietņu darbības dēļ satura īpašniekiem tika radīti zaudējumi kopumā vairāk nekā 200 000 eiro. Vienā no šīm tīmekļa vietnēm tiešsaistē tika nodrošināta aptuveni 2500 nelicencētu filmu straumēšana, kuras apmeklētājiem bija pieejamas bez maksas jau kopš 2013. gada. Izmeklēšanā tika iegūta informācija, ka nelegālo pakalpojumu ikdienā izmantoja aptuveni 27 000 pastāvīgo lietotāju [21].

Daudzas valstis lūgušas vietējos interneta pakalpojumu sniedzējus bloķēt piekļuvi vietnēm, kurās notiek nelegāla darbība, piemēram, kibernoziegumi vai terorisma veicināšana. Šis ir viens no nedaudzajiem līdzekļiem, lai reaģētu uz nelegālu materiālu izvietošanu. Tomēr, runājot par citiem likumīgiem sabiedriskās politikas mērķiem, piemēram, digitālā pirātisma ierobežošanu, jākonstatē, ka dažās valstīs kūtri tiek prasīts, lai interneta pakalpojumu sniedzēji bloķētu vietnes, kas paredzētas filmu, mūzikas un citu ar autortiesībām aizsargātu darbu izplatīšanai. Iznākumā tiešsaistes pirātisms nemainīgi turpinās. 2015. gadā veiktajā pētījumā, ko īstenoja Kārneģi Melona (*Carnegie Mellon*)

universitāte, tika pārbaudīta vietņu bloķēšanas ietekme Apvienotajā Karalistē. Tika konstatēts, ka vienas tīmekļa vietnes bloķēšana nav efektīva, lai palielinātu legālo vietņu izmantošanu, bet 19 vietņu bloķēšana palielināja legālo vietņu izmantošanu par 12%. Pētījuma rezultāti pierādīja, ka, samazinot nelegāla satura vietņu skaitu, dažus “pirātus” var padarīt par likumīgiem patērētājiem [25]. Šis pētījums apstiprina, ka, piedāvājot viegli pieejamus autoru darbus legālās tīmekļa vietnēs un samazinot nelegālo tīmekļa vietņu skaitu, sabiedrība arvien vairāk izvēlēsies legālas vietnes, pat gadījumā, ja tās būs maksas.

Arī pētījumā “Eiropas pilsoņi un intelektuālais īpašums – uztvere, informētība un rīcība” 83% aptaujāto iedzīvotāju atbildēja, ka digitālo saturu labprātāk izvēlas iegūt, izmantojot likumīgus un oficiāli atzītus pakalpojumus, nevis lietojot nelikumīgus līdzekļus [18].

Nacionālajos tiesību aktos nepieciešams noteikt stingrāku atbildību par autortiesību pārkāpumiem, un kritiku neiztur arguments, ka sabiedrība nezina, kas ir autortiesības un kuros gadījumos tās tiek pārkāptas. Liela daļa to zina. Turklāt soda sistēma ir neefektīva, jo nenodrošina spēju cīnīties ar intelektuālā īpašuma pirātismu.

Ģenerāladvokāts Macejs Špunara Eiropas Savienības Tiesas lietā Nr. C-610/15 *Stichting Brein* pret *Ziggo BV, XS4ALL Internet BV* savos secinājumos norāda: ja attiecīgais turētājs pats neveic autora monopolam raksturīgu darbību (piemēram, “izziņošanu” sabiedrībai), šis pārkāpums var tikt izdarīts tikai netieši. Tā kā atbildība par šādiem pārkāpumiem Eiropas Savienības tiesību līmenī nav saskaņota, tai jābūt skaidri paredzētai valsts tiesībās. Valstu tiesām jāpārbauda, vai to valsts tiesībās šāda atbildība ir paredzēta. Ja var tikt konstatēta tādas vienādranga tikla indeksācijas vietnes turētāja atbildība, kurā bez autortiesību īpašnieku piekrišanas tiek kopīgioti aizsargāti darbi, tad jāuzskata, ka šis turētājs pēc analogijas ar personu, kas pati tieši izdara autortiesību pārkāpumu, izmanto to interneta pievienojuma nodrošinātāju pakalpojumus, kuru klienti kopīgo datnes šajā tīklā.

Šo konstatējumu neatspēko tas, ka tāda vietne kā *TPB* varētu tikt iekļauta izmitināšanas pakalpojumu sniedzēju kategorijā, kuru atbildība par glabāto informāciju ir izslēgta saskaņā ar Direktīvas 2000/31 14. panta 1. punktu. Faktiski šī imunitāte ir nosacīta. Tā tiek piešķirta tikai gadījumā, ja pakalpojumu sniedzējs nav zinājis par glabātās informācijas nelikumīgo raksturu vai par darbību, kas tiek veikta, izmantojot šo informāciju, un ar nosacījumu, ka pēc brīdinājuma par šo nelikumību saņemšanas viņš rīkojas ātri, lai attiecīgo informāciju izņemtu vai padarītu nepieejamu. Ja pakalpojumu sniedzējs (starpnieks) neizpilda šos nosacījumus, proti, ja tas ir zinājis par glabātās informācijas nelikumību, bet nav rīkojies, lai to izņemtu vai padarītu nepieejamu, tad tas var tikt atzīts par netieši atbildīgu par šīs informācijas publiskošanu [13].

Arī lietotājam jābūt atbildībai, izmantojot nelegālu saturu, tādēļ nepieciešams noteikt interneta pieslēguma nodrošinātāja līdzdalību nelegāla satura lietotāju ierobežošanā. Patlaban galvenokārt tiek izmeklēti gadījumi, ja bez licences tiek lietotas datorprogrammas, bet daudz mazāk par audiovizuālu darbu lejupielādi vai augšupielādi. Ņemot vērā Latvijas valsts pagātnes mantojumu, kad “māksla piederēja tautai”, iespējams, ka,

uzliekot atbildību pašam lietotājam, mazinātos nelegāla satura lietošana. Tādēļ nepieciešams pastiprināt interneta pievienojuma nodrošinātāja sadarbību ar tiesībsargājošajām institūcijām.

Biedrība “Par legālu saturu!” 2018. gada 25. aprīlī publicēja 2017. gadā veiktā pētījuma “Nelegālās maksas TV apraides apjoms un interneta satura lietošanas paradumi Latvijā” rezultātus, kuri parādīja, ka 2017. gadā no kopumā 707 000 mājsaimniecību, kurās ir pieejama televīzija, legālos pakalpojumus izmantoja ap 630 000 mājsaimniecību, bet nelegālos pievienojumus – ap 80 000 mājsaimniecību. Savukārt 2015. gadā mājsaimniecību skaits, kurās izmantoja nelegālo maksas televīziju operatoru pakalpojumus, bija par 20 % lielāks, tātad 100 000 mājsaimniecību. Pētījums atklāja autortiesību aizsardzības problēmas Latvijā – 60 % aptaujāto atzina, ka sods, ja patērētājs tiek pieķerts nelegāli lietojam saturu internetā, ir ļoti mazs vai diezgan mazs, turklāt 56 % uzskata, ka varbūtība tikt pieķertam, lietojot saturu internetā nelegāli, ir ļoti maza vai diezgan maza [21].

Nenoliedzami, adekvātai autortiesību aizsardzībai, tāpat kā jebkura cita īpašuma aizsardzībai, kas ir viens no mūsdienu civilizācijas tiesību pamatprincipiem, jābūt pietiekami augstā līmenī.

Secinājumi un priekšlikumi

Digitalizācijas laikmets autortiesību aizsardzības sistēmā radījis daudz jautājumu un strīdu, kuru risināšanā kā starpnieks tiek izmantota tiesa. Lai gan Latvijas tiesu praksē ir visai maz strīdu par autortiesību aizsardzību digitālajā vidē, tomēr Eiropas Savienības Tiesas ikdienā arvien vairāk nākas risināt dažādus autortiesību aizsardzības strīdus, kas attiecas uz intelektuālo īpašumu digitālajā vidē. Pēdējo gadu laikā palielinās to cilvēku skaits, kas izmanto internetu, līdz ar to aktualizējas autoru darbu aizsardzības problēmas.

Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroja veiktā aptauja liecina, ka likumīgu avotu lietošana ir palielinājusies, tāpat kā informētība par tiesaistes satura likumību, tomēr ir pieaugusi neskaidrība par to, kas veido likumīgu vai nelikumīgu piedāvājumu. 24 % aptaujāto eiropiešu šaubījās, vai lietotais avots bijis likumīgs vai ne (salīdzinot ar 2013. gada pētījumu, šis rādītājs palielinājies par pieciem punktiem); 4 % aptaujāto eiropiešu norādīja, ka ir pētījuši, lai pārbaudītu, vai avots bija likumīgs vai ne (attiecīgi pieaugums par diviem punktiem) [18].

Aptaujas rezultāti skaidri iezīmē problēmu – ļoti liels ir autordarbu piedāvājums digitālajā vidē, un patērētājs nevar būt pārliecināts par avota izmantošanas tiesiskumu. Šo problēmu nevar risināt tikai ar resoriskiem paņēmieniem, liekot pārkāpējam maksāt soda naudu.

Pat izmantojot populāro *YouTube*, patērētājs nevar būt pārliecināts, vai lietotais saturs ir legāls vai nelegāls. Mūsdienu tehnoloģijas ļauj ar programmu, piemēram, *Soundhound*, palīdzību noteikt atskaņotās mūzikas autoru un izpildītāju, tātad jauno tehnoloģiju laikmetā pieejami daudz un dažādi tehniskie risinājumi, lai mazinātu neskaidrības par izmantotā autordarba tiesiskumu.

2010. gadā Lielbritānijā tika pieņemts likums “Par digitālo ekonomiku” (*The Digital Economy Act*) [3], kura mērķis bija mazināt autortiesību pārkāpumus tiešsaitē, palielināt sodus par autortiesību pārkāpumiem, kā arī paplašināt publiskā patapinājuma tiesības netradicionāliem grāmatu formātiem. Saskaņā ar šo likumu interneta pakalpojumu nodrošinātāju pienākums ir paziņot lietotājiem, ka no viņu IP adreses notikusi prettiesiska piekļuve ar autortiesībām aizsargātiem darbiem.

Ņemot vērā, ka Latvijā ļoti daudzi izmanto nelegālu saturu, būtu lietderīgi Latvijas tiesiskajā regulējumā ieviest stingrāku atbildību par satura lietošanu un noteikt arī atbildību interneta pakalpojuma nodrošinātājiem par līdzdalību nelegāla satura izplatīšanā.

Priekšlikumi:

- Papildināt Elektronisko sakaru likuma 19. pantu (Elektronisko sakaru komersanta pienākumi) ar atsevišķu punktu, izsakot to šādā redakcijā:

“Konstatējot, ka no lietotāja IP adreses notikusi nelegāla satura lejupielāde un augšupielāde, elektronisko sakaru komersantam ir pienākums nosūtīt lietotājam paziņojumu, ka no viņa IP adreses notikusi prettiesiska piekļuve ar autortiesībām aizsargātiem darbiem. Atkārtota paziņojuma nosūtīšanas gadījumā, ja tas noticis gada laikā, elektronisko sakaru komersantam ir pienākums informēt Valsts policiju par konstatēto pārkāpumu.”

- Papildināt Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 155.⁸ pantu ar otro daļu, izsakot to šādā redakcijā:

“Par autortiesību vai blakustiesību pārkāpšanu, kas pārkāptas atkārtoti gada laikā, – uzliek naudas sodu divkārtšā apmērā no pirmajā daļā noteiktā.”

Digitalizācijas laikmetā patērētājam digitālajā vidē tomēr ir daudz vieglāk piekļūt nelegālam saturam nekā atrast legālu, jo ir pieejamas daudzas interneta vietnes, kurās tiek piedāvāts noskatīties audiovizuālu darbu bez maksas. Kā jau iepriekš tika minēts, Latvijas Kultūras ministrija sadarbībā ar Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma biroju ir izveidojusi portālu “Ņem droši!”, kurā tiek piedāvātas legālas iespējas internetā skatīties filmas, klausīties mūziku, lasīt grāmatas vai spēlēt videospēles. Šādā veidā tiek popularizēts legāls saturs un izglītots patērētājs, lai izveidotu sapratni par autoratlīdzību. Būtiski ir izglītēt sabiedrību par autortiesībām, nevis tikai ieviest soda sankcijas, tādēļ izglītojoši pasākumi var veicināt sabiedrības izpratni par autortiesību sistēmu.

Legal Protection of Authors' Rights in the Digital Environment

Abstract

Technological innovation has created new opportunities for sharing cultural heritage and scientific creativity of different nations. With the development of technology, the public is increasingly being given the opportunity to use intellectual property, but not always the author receives remuneration for the work used, because it is easy to use some work without paying for it.

The development of the digital environment also raised shortcomings of the copyright regulation, the prevention of which plays an important role not only in Latvia, but also worldwide. In May 2015, the European Union adopted the Digital Single Market Strategy, which aims to find solutions to reduce differences between national copyright regimes and provide users with greater online access to works.

The aim of the research is to analyse legal protection of authors' work in the digital environment and give advice on how to decrease the usage of illegal content and discourage the public from infringing copyright in the digital environment.

Document analysis has mainly been used to conduct the research. International and national laws were used to analyse the legal framework; so were the judgments of the European Union court on copyright infringement in the digital environment. The authors of the study on copyright issues – professor Ingrīda Veiksa, a professor at the School of Business Administration Turība, and commissioner Ginter H. Ettinger, responsible for digital economy and public affairs, as well as Rihards Gulbis, counsellor of the Supreme Court of the Republic of Latvia.

Keywords: copyright, internet, digital environment, copyright infringement, author's rights.

Avoti un literatūra

Tiesību akti

1. Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējā cilvēktiesību deklarācija: stājās spēkā 10.12.1948. *Latvijas Republikas Tiesībsargs*. Iegūts no: <http://www.tiesibsargs.lv/lv/pages/tiesibu-akti/ano-dokumenti/ano-vispareja-cilvektiesibu-deklaracija> [sk. 11.04.2018.].
2. Autortiesību likums: Latvijas Republikas likums: stājās spēkā 11.05.2000. *Latvijas Vēstnesis*. Nr.148/150(2059/2061), 27.04.2000. Konsolidētā redakcijā iegūts no: <https://likumi.lv/doc.php?id=5138> [sk. 13.05.2018.].
3. Bernes konvencija par literatūras un mākslas darbu aizsardzību: pieņemta 09.09.1886. *Latvijas Vēstnesis*. 29, 21.02.2003. Konsolidētā redakcijā iegūts no: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskieligumi/id/5> [sk. 22.03.2018.].

4. Latvijas Republikas Satversme: LV likums: pieņemts 15.02.1922. un spēkā no 07.11.1922. *Likumu un noteikumu krājums*. 12, 1922.; *Latvijas Vēstnesis*. 43, 01.07.1993.; *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs*. 6, 2004.
5. Par intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzības un nodrošināšanas pamatnostādņem 2015.–2020. gadam: Ministru kabineta 01.04.2015. rīkojums Nr. 169. *Latvijas Vēstnesis*. 67(5385), 07.04.2015.
6. Par Marakešas līgumu par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu: Latvijas Republikas likums: stājās spēkā 29.12.1998. *Latvijas Vēstnesis*. 387(1448), 29.12.1998.
7. Par vispasaules intelektuālā īpašuma organizācijas (WIPO) līgumu par izpildījumu un fonogrammām: stājās spēkā 17.02.2000. *Latvijas Vēstnesis*. 53/54(1964/1965), 17.02.2000. Konsolidētā redakcijā iegūts no: <https://likumi.lv/ta/id/1335-par-vispasaules-intelektuala-ipasuma-organizācijas-wipo-līgumu-par-izpildījumu-un-fonogrammām> [sk. 22.03.2018.].
8. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū. Iegūts no: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52016PC0593> [sk. 18.04.2018.].
9. The Digital Economy Act 2010 and online copyright infringement. *Legislation.gov.uk*. Iegūts no: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/24/crossheading/online-infringement-of-copyright> [sk. 18.03.2018.].
10. The Statute of Anne: Lielbritānijas likums: pieņemts 1710. gadā. *The History of Copyright*. Iegūts no: <https://www.copyrighthistory.com/anne.html> [sk. 20.03.2018.].

Tiesu prakse

11. Eiropas Savienības Tiesas 2014. gada 27. marta spriedums lietā C-314/12 UPC *Telekabel Wien GmbH* pret *Constantin Film Verleih GmbH, Wega Filmproduktionsgesellschaft mbH*. *Eiropas Savienības Tiesa*. 2014. Iegūts no: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=149924&doclang=LV> [sk. 20.03.2018.].
12. Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 8. septembra spriedums lietā C-160/15 *GS Media BV* pret *Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker*. *EUR-Lex* [ES tiesību akti un publikācijas]. 2016. Iegūts no: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A62015CJ0160> [sk. 25.03.2018.].
13. Eiropas Savienības Tiesas 2017. gada 14. jūnija spriedums lietā C-610/15 *Stichting Brein* pret *Ziggo BV, XS4ALL Internet BV*. Iegūts no: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/ALL/?uri=CELEX%3A62015CJ0610> [sk. 18.02.2018.].
14. Ģenerāldokāta Melhiora Vatelē secinājumi 2016. gada 7. aprīli Eiropas Savienības Tiesas lietā C-160/15 *GS Media BV* pret *Sanoma Media Netherlands BV, Playboy Enterprises International Inc., Britt Geertruida Dekker*. *EUR-Lex* [ES tiesību akti un publikācijas]. Iegūts no: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/HTML/?uri=CELEX:62015CC0160&from=LV> [sk. 20.04.2018.].
15. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2006. gada 18. aprīļa lēmums lietā SKK-213/06. www.at.gov.lv/files/uploads/files/docs/summaries/.../atceltie%20spriedumi-2008.doc

Literatūra

16. Aizaksons, V. 2012. *Stīvs Džobss*. Rīga: Zvaigzne ABC.
17. Eiropas digitālais vienotais tirgus. *Eiropas Komisija*. 2015. Iegūts no: http://http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4919_lv.htm [sk. 23.03.2018.].

18. Eiropas pilsoņi un intelektuālais īpašums – uztvere, informētība un rīcība. *EUIPO* [Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs]. 2017. Iegūts no: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/IPContributionStudy/2017/executiveSummary/executive_summary_lv.pdf [sk. 18.04.2018.].
19. Grudulis, M. 2006. *Ievads autortiesībās*. Latvijas Vēstnesis.
20. Gulbis, R. Meklējot interešu līdzsvaru digitālajā vidē: ES autortiesību noteikumu pārskatīšana. *Jurista Vārds*. 2(804), 04.01.2014.
21. Par legālu saturu. *Biedrība "Par legālu saturu"*. 2016. Iegūts no: <http://parlegalusaturu.lv/lv/par-biedribu/> [sk. 18.04.2018.].
22. Par autortiesību pārkāpumiem pārtraukta divu Latvijā populāru tīmekļu vietņu darbība. *Latvijas Valsts policija*. 2018. Iegūts no: <http://www.vp.gov.lv/?relid=16253> [sk. 18.04.2018.].
23. Pētījums "Mūzikas patēriņa indekss, 2016. gada 2. ceturksnis". 2016. *Latvijas Izpildītāju un producentu apvienība*. Iegūts no: <http://www.laipa.org/lat/jaunumi/391-nakama-pasaules-limena-muzikas-superzvaigzne-varetu-nakt-no-latvijas> [sk. 20.03.2018.].
24. Reda, J. EU copyright reform / expansion. *Julia Reda*. 2018. Iegūts no: <https://juliareda.eu/eu-copyright-reform/> [sk. 20.04.2018.].
25. The effect of piracy website blocking on consumer behavior. *Tehnology policy institute*. 2015. Iegūts no: <https://techpolicyinstitute.org/wp-content/uploads/2015/06/the-effect-of-piracy-website-b-2007716.pdf> [sk. 18.04.2018.].
26. Veikša, I. Komunikācija internetā: saikne uz autordarbu kā izņēmums no autortiesību aizsardzības. No: *Communication in the global village: interests and influences*. XVIII starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums. Biznesa augstskola "Turība". Iegūts no: <http://www.turiba.lv/lv/business-zinatne/petnieciba/publikacijas/konferencu-rakstu-krajumi/164/> [sk. 20.04.2018.].